

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 610 sahifa,
18-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchi yoshlarni muhandislik kasblariga yo'naltirishda xorij tajribasi.....	10
Maxamov X. T., Omondavlatova Sofiya Baxtiyor qizi	
2-sinf darslarida "4K" ko'nikmalarini shakllantirish: XXI asr savodxonligi poydevori	14
Jo'rayeva Nargiza O'ktamovna	
Ommaviy axborot vositalarining inson ruhiy salomatligiga ta'siri: empirik tadqiqot natijalari.....	18
Abdinazarova Bibixonim Rashid qizi	
Talabalar uchun amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda texnik loyihalarning o'rni	23
Axmadaliyev Mansurbek Erkaboy o'g'li, Rejabov Jaloliddin Sadiq o'g'li	
Masalalarni modellashtirish metodi yordamida yechish yo'llari	28
B. B. Qarshiyev, Bekmuradov Bobur Toyloq o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida elektron o'quv materiallaridan foydalanishning afzalliklari.....	34
Tog'aymurodova Marjona Yusuf qizi	
Raqamli ta'lim muhitida dizaynerlik faoliyatlarini rivojlantirishning zamonaviy metodlari.....	39
Satvoldiyeva Malaxatxon A'zamjanovna	
Metall va metallmas buyumlarga ishlov berish texnologiyasi fanidan amaliy dars mashg'ulotlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	47
A. Safarov	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirish mezonlari.....	57
Xolmatov Doston Dilshod o'g'li	
7–8-sinf biologiya darslarida kompetensiyaviy yondashuvni takomillashtirish metodikasi	60
Xolmurodova Sarvinoz	
Zamonaviy adabiyotda lider ayol portreti va shaxsiy rivojlanish falsafasi.....	64
G'afforova Dildora Ergashevna	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida matn ustida ishlash metodikasini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	69
Yusupova Umida Zayniddin qizi	
Umumta'lim maktabida xalq hunarmandchiligi va badiiy loyihalashda kreativ yondashish texnologiyalarining mazmun-mohiyati.....	74
Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, G'aniyeva Dilfuza A'lam qizi	
Oila muhitining raqamli tadbirkorlik motivatsiyasiga ta'siri: psixologik tahlil	78
Tursunov Lutfulla Sayfullayevich, Boyqobilova Sevinch Fazliddin qizi	
Maktab va muzeylar aloqadorligini ta'minlash asosida o'quvchilarni ma'naviy merosga hurmat ruhida tayyorlashning pedagogik texnologiyasi	81
Nizomxonova Nargizaposhsho Ekrixon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida produktiv o'qish malakasini shakllantirish.....	86
Xurramova Sojida Abdunazar qizi	
Oliy ta'lim tizimida liderlik kompetensiyalarini takomillashtirishning kompleks yondashuvlari.....	91
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Sport sohasining ommaviyligi va inklyuzivligi	94
Z. N. Urunova, M. Jaborova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik muhitni swot-tahlil qilish va korreksiyalash	97
Sattorova Shirinoy San'atovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kognitiv kompetentligini rivojlantirishda integrativ yondashuv ..	100
Buvrayev Akram Rustam o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy nutqiga qo'yiladigan talablar	104
Xolmuminova Dilfuza Xolmamatovna	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida ma'naviy-axloqiy fazilatlarining ahamiyati	107
Jumanazarova Diinoza Umurzaqovna	
Hadislar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish	111
Akaboyeva Malika Raxmatovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mustaqil fikrlashga o'rgatish texnologiyasi	114
Beshimova Muazzam Bahodirovna, To'lanboyeva Farangis Ibrohimjon qizi	

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	117
<i>Xoliyeva Sevara Rustam qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda multimedia texnologiyalaridan foydalanish kompetensiyasini tarkib toptirish	122
<i>Narmatova Fotima Dilshod qizi</i>	
Organizing Physics Lessons in General Education Schools Based on Gamification Elements	127
<i>Y. A. Mamatokhunov, U. S. Ismoilov, M. A. Muxtorjonova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning samaradorligi....	129
<i>Meyliyeva Sevinch Bozor qizi</i>	
Anoreksiyasi va bulimiyaning psixologik determinantlari hamda klinik jihatlari	132
<i>Askarova Nargiza Abdivaliyevna, To'raqulova Sevinch Sattorjon qizi</i>	
Koxlear implantli bolalar fonematik eshituvini shakllantirish asosida tovush talaffuzini shakllantirish	136
<i>Bozorov Otobek Yo'ichi o'g'li, Yakubova Asalxon Ulug'bek qizi</i>	
Qisqa masofaga yuguruvchi yosh sportchilarning kuch va tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirishda yillik rejalashtirish samaradorligi	139
<i>Eshpulatov Jamshid Nuraliyevich</i>	
Разработка модуля автопрокторинга для платформ дистанционного обучения на основе компьютерного зрения и анализа активности пользователя	144
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович</i>	
Определение нарушений академической честности на онлайн-экзаменах на основе компьютерного зрения: алгоритм и эффективность модуля камерaproctor	149
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович, Маматов Исломбек Ильесович</i>	
Zamonaviy ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalari: imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	154
<i>Delov To'Iqin Erkinovich, Gulmirzayeva Zulayho Ko'klanboy qizi</i>	
Ijtimoiy tarmoqlarning talaba yoshlar psixologiyasiga ta'siri	160
<i>Saidakbarova Nigora Abduraxim qizi</i>	
Talabalarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning besh blokli pedagogik modeli	165
<i>Amonov Mirjon Namozovich</i>	
O'smirlarning raqamli texnologiyalarga qaramligi va uning psixologik salomatlikdagi o'rni	170
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Normamatova Aziza Ibroxim qizi</i>	
Qizlarda erta nikohning psixologik omillari va sabablari	174
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv motivlarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari	178
<i>Jumayeva Guzal Xayriddin qizi</i>	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda barmoqlar harakati mashqlari asosida kichik motorika va harakat koordinatsiyasini rivojlantirish	183
<i>Mirzakarimov Yuldashboy Abdinabiyevich</i>	
Globalashuv sharoitida yoshlar tashkilotlari orqali milliy o'zlikni anglashni shakllantirishning pedagogik strategiyalari.....	187
<i>Axralova Marg'uba Akmalxanovna</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	191
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Zamonaviy ilmiy-texnika taraqqiyoti sharoitida texnologik ta'lim mazmunini STEM yondashuvi asosida integratsiyalash va talabalarning texnik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	196
<i>Imanov Baxtiyor Berdiyevich, Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna, Barataliyeva Nasiba Maxmadaminovna</i>	
Ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan o'quv jarayonining mazmuniy ta'minoti	202
<i>Kubayeva Mavluda Baxtiyor qizi</i>	
The Influence of a Competency-Based Approach on Educational Quality in Physics Instruction	205
<i>A. Xakimov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, M. A. Ne'matova</i>	
Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning ekologik savodxonligini shakllantirishning amaliy holati	208
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilariga ingliz tilini o'rgatishning pedagogik va psixolingvistik xususiyatlari.....	214
<i>Ismoilova Muattar Ilyosovna</i>	
Sharq mutafakkirlarining yoshlarni mehnat va kasb-hunarga o'rgatish bo'yicha qarashlari	219
<i>Alqarov Qodir Xolmatovich, Irmatov Pirmuhammad Normat o'g'li</i>	

Metallar mavzusini interfaol metodlar asosida o'qitish orqali o'quvchilar kreativligini oshirish	222
Murodova Sayyora Qanoatovna	
Moliyaviy terminlarni tarjima qilishning metodologik muammolari	226
Norboyeva Dilafuz Djumaqulovna, Suvonov Ozodbek Jamshid o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida yakuniy nazorat jarayonlarini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida tashkil etishning afzalliklari	230
Abdunabiyeva Kamola Mansurovna	
Pedagogik ta'limda AI-tutor texnologiyalaridan foydalanish: o'zaro ta'sir mexanizmi va samaradorlik tahlili	236
Abdunabiyeva Maftunaxon Solijon qizi	
Talabalarda prokrastinatsiyani kamaytirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	240
Kozimov Sayfulloh Maxammadjon o'g'li	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini rivojlantirish	245
Raximov Zokir Toshtemirovich	
Yosh voleybolchilarning umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarliklarini oshirishning pedagogik asoslari	249
Temirov Shoirbek Raimjonovich	
Oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlari mexanizmlarini takomillashtirish	253
Kimsanova Rahnamo Solijonovna	
Milliy kurash vositasida yoshlarning irodaviy sifatlarini rivojlantirish	257
Muratov Muzaffar Shermamatovich	
Xavotirlanish muammosining psixologik-pedagogik adabiyotlarda o'rganilganligi va o'smirlik davrining psixologik xususiyatlari	261
Mutalibjonov Nurillo Iroiljon o'g'li	
Bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning innovatsion va refleksiv asoslari	264
Oblayeva Lobar Erdonovna	
STEM Education Technology: Physics Teaching Methodology and Future Innovations	268
Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Odinakhon Sotvoldiyeva Abdumannob qizi	
Mustaqil ta'limni tashkil etishning nazariy asoslari	272
Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna	
Maktabgacha tarbiya yoshda bolalar kognitiv sohasining tadqiq qilinishi	276
Raxmonova Shaxrizoda Laziz qizi	
Modernization of Physics Teaching Methodology Based on Stream Integration in Vocational Schools	279
S. Z. Zaynobiddinov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Z. M. Orifjonova	
Cultural Competence as a Core Component of Foreign Language Teaching: Theoretical Foundations and Pedagogical Integration	282
Shahlo Obidova	
Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida talabalarining akmeologik madaniyatini rivojlantirishda ART-pedagogik texnologiyalardan foydalanish	286
Shodmonova Shoira Saidovna, Sharifova Dildora Shavkiddin qizi	
Talabalarining to'garak mashg'ulotlari orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish yo'llari	290
Turakulova Feruza Mamadoli qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	294
Xoliyeva Sevara Rustam qizi	
Texnologiya darslarida raqamli texnologiyalar vositasida o'quvchilarning tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	298
Xudoyberdiyeva Nilufar Raximqulovna	
Umumta'lim maktablari musiqa darslarida media-kontentlardan foydalanib o'quvchilarda estetik didni shakllantirish	302
Xudoyqulov Asilbek Aziz o'g'li	
Педагогические стратегии профилактики раннего профессионального выгорания у студентов-медиков (в условиях высокой информационной нагрузки)	305
Асророва Мафтунабегим Махаммадризо кизи	
Формирование самооотношения у подростков, переживших насилие	308
Кушакова Наргиза Исламбаевна, Азаркова Миланика Дмитриевна	
Изучение развития эпистемических знаний у учащихся 5-го класса в педагогико-психологической литературе	311
Нехочина Лола Шахобиддиновна	

Когнитивные уровни читательской деятельности в заданиях PIRLS: типология, процессы понимания и система оценивания.....	314
Нуруллаева Шахло Уктамовна, Александра Валерьевна Шаркова	
Oila tushunchasi uning ijtimoiy ahamiyati haqida sharq mutafakkirlarining qarashlari.....	321
Shokirov Xolida O'rozboq qizi, Abdurashidova Sarvinoz Akrom qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirishda zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarining uyg'unligi	325
Bekmirzayev Shavkat Olim o'g'li	
Global ta'lim tendensiyalari asosida maktabgacha ta'lim mazmunini transformatsiyalash mexanizmlari	329
Haqqiyeva Fotima Olimjonovna	
O'zbekiston mustaqillik taraqqiyotining turli bosqichlarida ta'lim paradigmalarning evolyutsion tahlili	333
Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Sayfullayeva Parvina	
Malaka oshirish tizimida o'qituvchi-pedagoglarning hamkorlikka asoslangan yondashuvining ilmiy ahamiyati.....	338
Sobirova Lobar Raximovna	
Qutqaruvchilarning maxsus jismoniy tayyorgarligini oshirishda ilmiy-metodologik yondashuvning ahamiyati	343
Abdunosir Abdurasulovich G'afurov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq buzilishi kamchiliklarini bartaraf etishda pedagogik yondashuv	347
To'rayeva Dilbar, Zulayxo Nazarova	
Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablarining mazmun-mohiyati	350
Samadova Mahliyo, Zulayxo Nazarova	
Harakatli o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish	354
Yaxyayeva Sojida Abduraximovna, Mustafayeva Dilfuza Jumanovna	
Multimodal yondashuv asosida talabalarning ekologik kompetensiyalarini takomillashtirish tizimining ahamiyati.....	358
O'sarova Muborak Fahriddinovna	
Oliy ta'lim muassasalarida o'quv faoliyati samaradorligini monitoring qilish tizimini loyihalashning tashkiliy-pedagogik asoslari.....	362
Kurbanov Dilmurat Marupjanovich	
Shaxs kamolotida ijtimoiy moslashuv va ma'naviy tarbiyaning ahamiyati	367
Nazira Axmadjonovna Dadaboyeva	
Individual yondashuv asosida maktab o'quvchilarida raqamli o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish va raqamli texnologiyalar integratsiyasi	371
Xaydarova Zilola Normurodovna, Hasanov Samir Xayrulloevich	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida differensial yondashuvning psixologik-pedagogik asoslari	375
Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna	
Onlayn muloqot strategiyalarining talaba kommunikativ kompetensiyasiga ta'siri	379
Davlatova Ra'no Haydarovna, Islomova Shahlo Madat qizi	
Ajrim yoqasidagi oilalarni ijtimoiy-psixologik reabilitatsiya qilish mexanizmlarini takomillashtirish.....	385
Tojibayeva Nargiza Keldibekovna	
Raqamli muhitda yolg'izlik fenomenining nazariy tahlili.....	389
Turg'unboyeva Nodira Baxtiyor qizi	
Психологические последствия буллинга для личности подростка и его социализации.....	392
Амирова Луиза Маратовна	
Ta'lim jarayonida onlayn so'rov va refleksiya texnologiyalarining didaktik samaradorligi: nazariy va empirik tahlil	395
Majidov Anvar Tuychiyevich	
Влияние семейных кризисов на развитие личности.....	399
Туракулова И. Х.	
Комплексный подход к профилактике нарушений осанки у детей дошкольного возраста.....	403
Хасанова Галина Мамутовна	
Talabalarda milliy qadriyatlar asosida kasbiy kompetentlikni shakllantirishning psixologik-pedagogik texnologiyasi mazmuni.....	407
Xudoyqulova Zarifa Ummatqulovna	
Intellectual axborot tizimlari asosida ta'lim boshqaruvini avtomatlashtirish	413
Ernazarov Zohid Nazarovich	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari 418 Shaxnoza Allaberganova
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirishning nazariy-metodologik va falsafiy asoslari 421 Aknur Junisova
	Pedagogical Strategies for Forming Social Responsibility and Active Citizenship Competence in Primary Education..... 425 Aknur Zhunisova
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiy xavf turlarini tasniflash va ekotizimli yondashuv asosida diagnostika qilishning pedagogik imkoniyatlari 430 Manzura Qosmuratova
	Raqamli pedagogika va interaktiv innovatsiyalar asosida xorijiy til o'qitish: yangi ufqlar va ta'lim samaradorligi 437 Jumayeva Gulxan Amrullayevna
	Principles of Multilevel Assessment in Speaking..... 441 Billayeva Shohida Dilshod qizi
	Ingliz tili mutaxassslarining uslubiy kompetensiyasi va kommunikativ-metodik kompetensiyasi masalalari muammolari 444 Azimova Maxfuza Hasanovna
	Sun'iy intellektning ta'limda qo'llanilishi va talabalar qadriyatlar tizimi rivojlanishiga ijtimoiy-psixologik ta'siri 448 Boboyev Xamdani Ataxanovich
	Muloqot: shifokor va bemor muloqotining psixologik xususiyatlari 451 Isroilova O'g'iloy Isroil qizi, Davronov Abdurahob Turg'unbo'y o'g'li
	Bo'lajak o'qituvchilarni web lohiyalar va axborotlashgan ta'limdan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishning asosiy xususiyatlari 454 Jo'rayev Qo'ldoshjon Ismatullo o'g'li
	Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari 460 Mirzaolimova Munira
	Raqamli ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishning nazariy asoslari..... 465 Musayev Ashurali Shamshidinovich
	Ona tili ta'limida kreativ salohiyatni rivojlantirishning faoliyatli xususiyatlari 469 Qurbonova Oysha Beknazarovna, Qo'ziliyeva Gulshoda Baxtiyor qizi
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ fikrlashni rivojlantirishda zamonaviy jahon ta'lim texnologiyalarining ahamiyati 472 Sagdatdinova Maftuna Nuratdin qizi
	Ikkinchi jahon urushi davrida front ortida o'zbek xotin-qizlarining qahramonliklari (1941–1945)..... 475 Saidova Iroda Xursandovna
	Maktab menejmenti: ma'muriy boshqaruvdan inson kapitalini rivojlantirishga o'tish..... 479 Tursunpo'latov Farxodjon Xoshimjon o'g'li
	Jismoniy tarbiya tizimida jismoniy tayyorgarlik sinovlari orqali salomatlikni baholashning kompleks yondashuvi 485 Usmonov Mansur Qurbonmurotovich
	Kredit modul tizimida bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining fasilitatorlik kompetensiyalarini takomillashtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari..... 489 Xamidova Sabrina Abdurahob qizi
	Sun'iy intellekt vositalari yordamida bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish 496 Akhmedov Hasan Uzairovich
	Slalomda eshakk eshuvchi sportchilarning psixologik xususiyatlari 502 Abdakimov O'tkirbek Abduraupovich
	O'smirlarda o'z-o'zini baholash shakllanishiga oilaviy munosabatlarning psixologik ta'siri 506 Duvlayeva Yulduz Kubayevna
	Talabalarning raqamli savodxonligini fanlararo integratsiya asosida rivojlantirishning dasturiy ta'minotini joriy etish metodikasi 511 Ergasheva Xilolaxon Muydinjonovna

“Nofilologik oliy ta’lim muassasalarida kasbiy ingliz tili darslarida kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishda vaziyatli o’qitish” (Situational learning) metodlaridan samaradorli foydalanish	515
Ilhomova Sh. I.	
Sanogen tafakkurini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	522
Komilov Izzatillo Ikromjonovich	
Nikoh ajralishlarining ob’ektiv va sub’ektiv sabablari o’rtasidagi statistik tahlilni baholash	525
Shodiyeva Nodira Normamatovna	
Tinglovchilarda refleksiv ko’nikmalarni rivojlantirishdagi zamonaviy texnologiyalari	528
Usmanaliyeva Orzigul	
Shaxs tizimidagi karakterologik aksentuatsiyalar suitsidal xulq-atvorni paydo qiluvchi psixologik omil sifatida	531
Eshqulov Shavkat Rustam o’g’li	
Bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarini tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar xususiyatlari	536
Muxayyo G’ulomovna Muminjonova	
Maktabgacha ta’limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	540
Xoldorova Mashxura G’ulomovna	
Bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarining konfliktologik komponentlarini rivojlantirish	544
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Zaripova Xolida Baxtiyor qizi	
Boshlang’ich sinf matematika darslarida “5E” modeli asosida ta’lim jarayonini tashkil etish tamoyillari	549
Karimova Sevara Shaxriddin qizi	
XIX asr Qo’qon adabiy muhitida hajviyot badiiyati (Muqimiy, Zavqiy, Furqat, Qoriylar ijodi misolida)	552
Abduraximova Zuxroxon Soyibjon qizi	
Ta’lim tizimida pedagoglarning stressga bardoshlilikini oshirishning innovatsion yondashuvlari	557
Usanova Bahoroy Eshpo’lat qizi	
Дидактические возможности искусственного интеллекта в дифференцированном обучении младших школьников	562
Мухтарова Лобар Абдиманнабовна, Шихназарова Сайёра	
Nutq madaniyatini rivojlantirishga yo’naltirilgan mashqlar va topshiriqlar tizimi	566
Muxtarova Lobar Abdimannabovna, Chorshanbiyeva Mahliyo SHERALI qizi	
Interaktiv metodlar orqali raqamli savodxonlikni rivojlantirish	571
Jahonova Xolida G’anisher qizi	
Badiiy pedagogika va virtual muzey integratsiyasi asosida talabalarda ma’naviy-axloqiy qadriyatlar tizimini rivojlantirish	576
D. N. Adilova, M. A. Irgashova	
Badiiy matnda takror qurilmalarning qo’llanishi: “Otamdan qolgan dalalar” romani misolida	579
Gulzoda Uzoqova Ramazonovna	
Raqamli turizm texnologiyalari asosida boshlang’ich sinf o’quvchilarida madaniy-ijtimoiy ko’nikmalarni rivojlantirish modeli va metodik ta’minoti	584
Ismatova Dilorom Hotam qizi	
Ijtimoiy tarmoqlarning o’smirlar o’z-o’zini baholashiga psixologik tasiri	589
Karatayeva Zamira Zakrulla qizi, Anvarova Muslima Boburjon qizi	
Ichki va tashqi motivatsiyaning talabalar faoliyatidagi roli	594
M. K. Muradova	
Talabalarda ehtimoliy tafakkurni rivojlantirishda cheksiz o’lchamli stoxastik operatorlar dinamikasidan foydalanishning didaktik imkoniyatlari	596
Madina Rasulova	
Bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarining kreativ fikrlashini shakllantirish metodikasi	600
Mallayeva Gulshada Maxmudjonovna, Kurbanov Fazliddin Batirovich	
O’quvchilarning mustaqil ishlash qobiliyatlarini rivojlantirish texnologiyalari	604
Mamadaliyeva Barnoxon Ibragimovna	
Tibbiy-pedagoglarda akmeologik yondashuv asosida pedagogik madaniyatni shakllantirishning tarkibiy qismlari, mezonlari va ko’rsatkichlari	606
Xayitova Shahnoza Daniyarovna	

MAKTABGACHA TA'LIMDA BOLALAR BILAN INNOVATSION TEKNOLOGIYALAR YORDAMIDA EKOLOGIK OMILLARNI SINGDIRISH

Xoldorova Mashxura G'ulomovna

Samarqand pedagogika instituti 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarga ekologik bilim va qadriyatlarni innovatsion texnologiyalar vositasida singdirish masalalari tahlil qilinadi. Zamonaviy raqamli vositalar, multimedia resurslari hamda interfaol o'quv muhitlarining ekologik tarbiya jarayoniga integratsiyasi nazariy jihatdan yoritilgan. Adabiyotlar tahlili asosida ekologik kompetentlikni shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning samaradorligi va ularning bolalar psixologik xususiyatlariga mosligi muhokama qilingan. Tadqiqot natijalari texnologik vositalarning maqsadli qo'llanilishi maktabgacha yoshdagi bolalarda ekologik ongni shakllantirish jarayonini sezilarli darajada boyitishi va jadallashtirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, ekologik tarbiya, innovatsion texnologiyalar, raqamli o'quv muhiti, ekologik kompetentlik, bolalar ekologiyasi.

Abstract: Issues related to the development of ecological knowledge and values among children in preschool educational institutions through innovative technologies are examined. The integration of modern digital tools, multimedia resources, and interactive learning environments into environmental education is theoretically highlighted. Based on a review of the scientific literature, the effectiveness of innovative approaches in developing ecological competence and their compatibility with children's psychological characteristics are discussed. The findings indicate that the purposeful use of technological tools significantly enriches and accelerates the process of developing ecological awareness in preschool children.

Key words: preschool education, environmental education, innovative technologies, digital learning environment, ecological competence, children's ecology.

Аннотация: Рассматриваются вопросы формирования экологических знаний и ценностей у детей в дошкольных образовательных учреждениях посредством инновационных технологий. Теоретически освещается интеграция современных цифровых инструментов, мультимедийных ресурсов и интерактивных образовательных сред в процесс экологического воспитания. На основе анализа научной литературы обсуждаются эффективность инновационных подходов к формированию экологической компетентности и их соответствие психологическим особенностям детей. Результаты исследования показывают, что целенаправленное использование технологических средств способствует значительному обогащению и ускорению процесса формирования экологического сознания у детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: дошкольное образование, экологическое воспитание, инновационные технологии, цифровая образовательная среда, экологическая компетентность, детская экология.

KIRISH

Maktabgacha yoshdagi bolalar shaxsini shakllantirishda ekologik tarbiya alohida o'rin tutadi, chunki aynan shu davrda insonning tabiatga nisbatan asosiy munosabati, qadriyat yo'nalishlari va xulq-atvor normalari vujudga keladi. Jahon ilmiy hamjamiyati tomonidan e'tirof etilganidek, ekologik inqiroz nafaqat texnologik yoki iqtisodiy muammo, balki, birinchi navbatda, madaniy va tarbiyaviy muammodir^[1].

Bolalar ongida erta yoshdan boshlab shakllantirilgan ekologik mas'uliyat hissi kelajakda jamiyatning tabiatga bo'lgan munosabatini tubdan o'zgartirish imkoniyatini beradi. Shu bois, maktabgacha ta'lim muassasalari nafaqat bilim uzatuvchi, balki ekologik qadriyatlarni tarbiyalovchi muhim ijtimoiy institut sifatida qaralishi zarur. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 16-dekabrda "Maktabgacha ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-595-son¹ Qonun va davlat dasturlari doirasida maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan uyg'un holda tarbiyalash masalasi ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan^[2].

1 O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 16-dekabrda "Maktabgacha ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-595-son Qonun: <https://lex.uz/docs/-4646908>

Biroq an'anaviy tarbiyaviy usullar zamonaviy bolaning kognitiv xususiyatlari va raqamli muhitdagi hayotiy tajribasiga har doim ham mos kelmasligi pedagogik amaliyotda yangi metodologik yechimlarni izlashni taqozo etadi. Aynan shu kontekstda innovatsion texnologiyalarni maktabgacha ta'limga integratsiya qilish va ularni ekologik tarbiya maqsadlarida maqsadli qo'llash masalasi dolzarb ilmiy hamda amaliy ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mavzuga oid adabiyotlarni ko'rib chiqar ekanmiz, birinchi navbatda maktabgacha ekologik ta'limning nazariy asoslariga murojaat etamiz.

Rus pedagogi S. N. Nikolayevaning tadqiqotlari maktabgacha yoshdagi bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirish nazariyasini yaratishga muhim hissa qo'shgan. Uning konsepsiyasiga ko'ra, 3–7 yoshli bolalar tabiat haqida to'g'ridan to'g'ri his-tuyg'u va kuzatuv orqali emas, balki tuzilgan o'quv faoliyati orqali ham samarali bilim olishi mumkin ^[3]. Bu g'oya innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik mavzularni simulyatsiya qilish imkoniyatini nazariy jihatdan asoslab beradi.

Xorijiy adabiyotlarda esa "yashil pedagogika" (green pedagogy) va "tabiatga asoslangan o'rganish" (nature-based learning) yo'nalishlari alohida o'rganilgan bo'lib, ular bolaning tabiiy muhit bilan o'zaro munosabatini tarbiyaviy jarayonning markaziga qo'yadi ^[4].

Biroq zamonaviy shaharlashgan muhitda bolalarning tabiat bilan bevosita muloqotga ega bo'lishi qiyinlashib borayotgani ushbu yondashuvlarning amaliy tatbiqida muayyan cheklavlarni yuzaga keltiradi. Bu esa texnologik vositalarning to'ldiruvchi rol o'ynashi zaruriyatini yanada oshiradi.

Innovatsion texnologiyalarning maktabgacha ta'limdagi o'rni bo'yicha ham keng adabiyotlar mavjud. Raqamli ta'lim vositalari – interaktiv doskalar, planshet ilovalari, augmented reality (kengaytirilgan reallik) va virtual reallik tizimlarining bolaning kognitiv hamda emotsional rivojlanishiga ta'sirini o'rganuvchi ko'plab xorijiy tadqiqotlar olib borilgan ^[5].

Jumladan, amerikalik tadqiqotchilar Yelland va Kilderry bolalar 3–4 yoshdan boshlab raqamli interaktiv muhitda mustaqil tarzda ishlashga qodir ekanligini hamda bunday muhit ularning muammoni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam berishini ko'rsatgan ^[6].

Rus ilmiy maktabi vakillari, jumladan, T. S. Komarova boshchiligidagi tadqiqotchilar guruhi, raqamli vositalarni maktabgacha ta'limga kiritishda ehtiyotkorona yondashuv zarurligini ta'kidlaydi. Ularning fikricha, texnologiya o'yin va jonli muloqotni siqib chiqarmasligi, balki ularni boyitishi kerak ^[7].

O'zbek pedagogikasida esa M. Q. Odilova va boshqa tadqiqotchilar innovatsion metodlarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirishning nazariy asoslarini ishlab chiqqan bo'lib, bunda milliy qadriyatlar hamda mahalliy ekologik muammolarni (Orol dengizi inqirozi, cho'llanish, suv resurslari tanqisligi) ta'lim mazmuniga organik tarzda kiritish zarurligi alohida urg'ulanadi ^[2]. Ushbu nuqtai nazar muhim ahamiyatga ega, chunki ekologik tarbiyaning milliy kontekst bilan bog'liqligi bolalarda mavzuga nisbatan qiziqish va emotsional yaqinlikni oshiradi.

Augmented reality va gamifikatsiya usullarining ekologik ta'limdagi o'rni ham tobora ko'proq o'rganilmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ekologik mavzulardagi interaktiv o'yinlar va animatsion simulyatsiyalar bolaning mavzuga emotsional ishtirokini sezilarli darajada oshiradi, bu esa uzoq muddatli bilim va munosabatlarning shakllanishiga bevosita ta'sir qiladi ^[8].

Bolaning miyasi o'yin jarayonida ko'proq dopamin ajratishi va bu holat o'quv materiali bilan emotsional bog'liqlikni mustahkamlashi neyropsixologik tadqiqotlarda ham tasdiqlangan ^[9].

Binobarin, ekologik mavzularni o'yin formati va raqamli simulyatsiya vositalari orqali taqdim etish nafaqat metodologik jihatdan asosli, balki psixofiziologik nuqtai nazardan ham samarali yondashuv sifatida qaralishi mumkin. Shu bilan birga, ta'lim texnologiyalarining afzalliklarini tan olgan holda, adabiyotlarda bir xil tashvish ham qayta-qayta uchraydi: ekran vaqtining ortiqcha ko'payishi, bolaning haqiqiy tabiatdan uzoqlashishi va passiv iste'molchilik munosabatining kuchayishi. Bu o'rinda fin tadqiqotchisi Fjertoft tomonidan ilgari surilgan "rivojlantiruvchi tabiiy muhit" konsepsiyasi ahamiyatli bo'lib, unga ko'ra, raqamli va haqiqiy tabiiy muhit bir-birini almashtirmasligi, balki o'zaro to'ldirishi zarur ^[10].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy-tahliliy metodologiyaga asoslanib, o'zbek, rus va xorijiy manbalardagi ilmiy adabiyotlar, pedagogik konsepsiyalar hamda davlat hujjatlari taqqoslama tahlil usuli asosida o'rganildi. Tadqiqot davomida mavzuga oid ilmiy manbalarni tanlash, tizimlashtirish va tahlil qilish usullaridan foydalanildi. Shuningdek, ekologik ta'lim va innovatsion texnologiyalar integratsiyasiga oid ilmiy qarashlar qiyosiy tahlil qilinib, ularning maktabgacha ta'lim tizimidagi amaliy ahamiyati baholandi. Olingan ma'lumotlar umumlashtirish, qiyoslash va ilmiy xulosalash metodlari orqali qayta ishlanib, innovatsion texnologiyalarning ekologik tarbiya jarayonidagi imkoniyatlari aniqlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Adabiyotlar tahlili asosida bir qator muhim xulosaviy tendensiyalar aniqlanadi. Birinchi navbatda, shuni ta'kidlash kerakki, ekologik tarbiyada innovatsion texnologiyalarning samaradorligi ularning qo'llanilish usuli va pedagogik maqsadga muvofiqligi bilan bevosita bog'liq. Raqamli vosita o'z-o'zicha ekologik ongni shakllantirishga qodir emas; u faqat pedagogik jihatdan to'g'ri tashkil etilgan o'quv muhitida, tarbiyachi yoki ota-onaning faol ishtirokida samarali ishlaydi ^[5]. Bu holat texnologiyani ta'lim jarayoniga kiritishda o'qituvchilarning kasbiy kompetentligiga jiddiy talablar qo'yadi: pedagog nafaqat texnik vositalardan foydalana olishi, balki ularni ekologik tarbiyaviy maqsadlar bilan uyg'un tarzda boshqara bilishi lozim.

O'zbekiston sharoitida bu masala ayniqsa dolzarb, chunki maktabgacha ta'lim pedagoglarining raqamli savodxonligi hali ham yetarli darajada emasligini sohaviy hujjatlar va ilmiy tahlillar ko'rsatmoqda ^[2].

Ikkinchidan, innovatsion texnologiyalar ekologik tarbiyada turli funksional rollarni bajarishi mumkin: kognitiv (bilim berish), emotsional (tabiatga nisbatan munosabat va his-tuyg'ularni shakllantirish) hamda motivatsion (ekologik xulq-atvorni rag'batlantirish) ^[8].

Kognitiv jihatdan multimedia resurslari va interaktiv animatsiyalar bolalarga abstraksiyani talab qiladigan ekologik jarayonlarni – fotosintez, suv aylanishi, oziq-ovqat zanjiri kabi tushunchalarni – ko'rgazmali tarzda tushunish imkonini beradi. Emotsional jihatdan hayvonot dunyosi, o'rmon yoki dengiz ekotizimlari haqidagi immersiv virtual reallik kontenti bolaning empatiyasini rivojlantiradi hamda tabiat obyektlarini himoya qilish istagini uyg'otadi ^[9].

Motivatsion jihatdan esa gamifikatsiya usullarida – ekologik kvest o'yinlari, virtual o'simlik parvarishi, "yashil qo'llar" kabi raqamli loyihalarda – bolada ijobiy xulq-atvorni mustahkamlovchi mukofot tizimlari qo'llaniladi. Ushbu uch funksiya bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularning barchasi bir vaqtning o'zida hisobga olingan holda loyihalashtirilgan o'quv dasturi eng yuqori natijalarga erishish imkonini beradi.

Uchinchidan, maktabgacha yoshning o'ziga xos psixologik xususiyatlari – abstrakt tafakkurning hali to'liq rivojlanmaganligi, o'yin faoliyatining dominant o'rni, emotsional ta'sirchanlik hamda qisqa muddatli diqqat – ekologik tarbiyada qo'llaniladigan texnologik yechimlarni tanlashda hal qiluvchi mezon bo'lishi kerak ^[3]. Ushbu xususiyatlarga mos keladigan texnologik formatlar – qisqa animatsion hikoyalar, interaktiv rasm chizish ilovalari, tovushli va vizual jihatdan boyitilgan kitoblar, oddiy ekologik mini-o'yinlar – murakkab virtual reallik qurilmalariga nisbatan maktabgacha ta'limda ko'proq qo'llanilishi maqsadga muvofiqdir.

Shuningdek, adabiyotlar tahlili shuni ham ko'rsatadiki, ekologik tarbiyaning eng yuqori samaradorligi texnologik vositalar tabiatga bevosita "yuzma-yuz kelish" imkoniyatlari bilan – masalan, maktab bog'chasi, shahar parki va yashil burchaklar bilan – birlashtirilganida kuzatiladi ^[10].

Binobarin, innovatsion texnologiyalar haqiqiy tabiat muhitini almashtirishga emas, balki uning tushunilishi va qadrlanishiga xizmat qiladigan ko'priklar bo'lishi kerak.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maktabgacha ta'limda ekologik tarbiyaning innovatsion texnologiyalar vositasida amalga oshirilishi zamonaviy pedagogika oldidagi muhim va istiqbolli yo'nalish hisoblanadi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli vositalar, multimedia kontenti, interaktiv ilovalar va gamifikatsiya usullari maktabgacha yoshdagi bolalarda ekologik bilim, munosabat va xulq-atvorni shakllantirishda samarali pedagogik vosita bo'la oladi, biroq bu faqat maqsadli, psixologik jihatdan asoslangan hamda o'qituvchi va ota-onalarning faol ishtirokini nazarda tutuvchi tizim doirasida amalga oshirilgandagina yuqori samaradorlikka ega bo'ladi.

Ekologik tarbiyaning texnologik vositalar bilan uyg'unlashuvi milliy kontekstni – o'zbek bolalarining hayot muhiti, mahalliy ekologik muammolar va madaniy qadriyatlarini – hisobga olgan holda tashkil etilishi zarur. O'zbekistonda maktabgacha ta'lim muassasalarida ushbu yo'nalishni rivojlantirish uchun pedagoglarning raqamli savodxonligini oshirish, innovatsion ekologik ta'lim dasturlarini ishlab chiqish hamda ota-onalarni mazkur jarayonga jalb qilish ustuvor vazifalar sifatida belgilanishi lozim. Ekologik inqiroz sharoitida tabiatga nisbatan ongli munosabatni erta yoshdan shakllantirish nafaqat ta'limiy, balki chuqur ijtimoiy mas'uliyatni ham anglatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. – Paris: UNESCO Publishing, 2017. – 68 p.
2. O'zbekiston Respublikasi. Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risidagi Qonun. – Toshkent, 2019. – O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2019, № 37, 585-modda.
3. Николаева С. Н. Теория и методика экологического образования детей. – Москва: Академия, 2002. – 336 с.
4. Wals A. E. J. (Ed.). Social Learning: Towards a Sustainable World. – Wageningen: Wageningen Academic Publishers, 2007. – 585 p.

5. Plowman L., McPake J. Seven Myths about Young Children and Technology // *Childhood Education*. – 2013. – Vol. 89, № 1. – P. 27–33.
6. Yelland N., Kilderry A. Becoming Numerate with Technologies in the Twenty-First Century // *International Journal of Early Years Education*. – 2010. – Vol. 18, № 2. – P. 91–106.
7. Комарова Т. С., Комарова И. И., Туликов А. В. Информационно-коммуникационные технологии в дошкольном образовании. – Москва: Мозаика-Синтез, 2011. – 128 с.
8. Ksenya M., Alekseeva I. Gamification as a Tool for Environmental Education in Preschool Institutions // *European Journal of Educational Research*. – 2020. – Vol. 9, № 3. – P. 1209–1220.
9. Immordino-Yang M. H., Damasio A. We Feel, Therefore We Learn: The Relevance of Affective and Social Neuroscience to Education // *Mind, Brain, and Education*. – 2007. – Vol. 1, № 1. – P. 3–10.
10. Fjørtoft I. The Natural Environment as a Playground for Children: The Impact of Outdoor Play Activities in Pre-Primary School Children // *Early Childhood Education Journal*. – 2001. – Vol. 29, № 2. – P. 111–117.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.